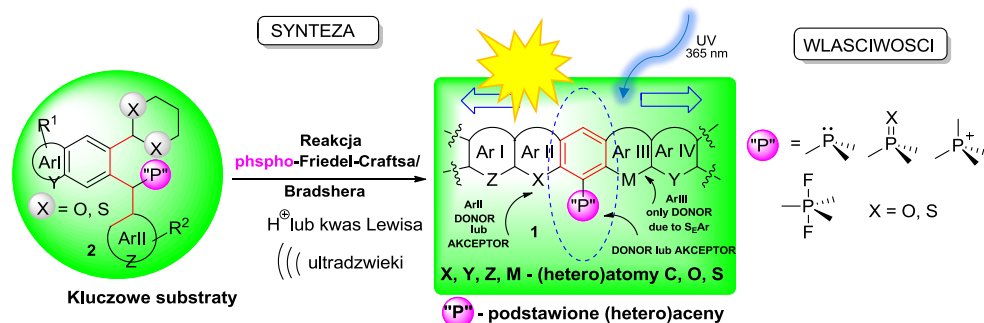

Streszczenie popularno-naukowe

Cel projektu: Projekt ma dwa cele związane z częścią syntetyczną i częścią pomiarową. Celem części syntetycznej jest opracowanie nowej reakcji fosfo-Friedela-Craftsa/Bradshera w celu syntezy P-(hetero)acenów **1** o nieznannej dotychczas charakterystyce strukturalnej. Dlaczego jest to ważne? Ponieważ dzięki tym modyfikacjom struktury możemy wpływać na właściwości otrzymywanych P-(hetero)acenów. Dlatego celem części pomiarowej jest pokazanie wybranych właściwości **1**, jako dowodów uzasadniających celowość projektu. Chcemy pokazać, że właściwości te, ze względu na obecność atomu fosforu w cząsteczce, są lepsze niż w innych analogach.

Opis badań: Synteza związków **1** będzie polegała na cyklizacji substratów **2** w warunkach kwasowych. Synteza będzie wspomagana przez ultradźwięki w celu jej przyspieszenia. W tego typu reakcjach, zachodzących przez wspólny mechanizm elektrofilowego podstawiania aromatycznego, można osiągnąć przyspieszenie przekraczające 7500 razy. Właściwości te decydują o możliwości zastosowania potencjalnego materiału w warunkach otoczenia. Głównym zagrożeniem dla nienasyconych cząsteczek jest ciepło, tlen i światło UV. Stąd też ta część badań dotyczy pomiarów stabilizacji fotochemicznej i termicznej oraz niektórych podstawowych właściwości fotofizycznych związanych z nieodłączną cechą P-(hetero)acenów **1** jako fluoroforów (absorpcja i emisja, wydajność kwantowa, czas życia fluorescencji, przerwa optyczna). Stabilność fotochemiczna obejmuje fotostabilność i stabilność na fotoutlenianie przy 254 nm i 365 nm w warunkach tlenowych i beztlenowych.

Powody, dla których podjęta została tematyka badawcza: Zdumiewające efekty wysokiej stabilności termicznej i super fotostabilności oraz stabilności na fotoutlenianie w atmosferze obojętnej i tlenowej przy 254 i 365 nm tio-analogów **1**, skłoniły nas do zbadania acenów podstawionych przez atom fosforu na różnym stopniu utlenienia. Dlaczego fosfor?

Trudno byłoby znaleźć inny heteroatom w układzie okresowym, sąsiada siarki, który przyniósłby tyle różnych korzyści w tym samym czasie, co atom fosforu. Wymieńmy je: 1) zróżnicowana liczba koordynacyjna w związkach P^{III-V} , 2) zdolność do zmiany stopnia koordynacji z niższej na wyższą i odwrotnie, poprzez konwersję związków P^{III} na $^{IV}P=X$, $^{IV}P^+$ i $^{V}P-F$ oraz redukcji tych ostatnich z powrotem do związków P^{III} , 3) zdolność do tworzenia związków neutralnych (P^{III} , $^{IV}P=X$, ^{V}P) i jonowych ($^{IV}P^+$), 4) zdolność kwasów fosfonowych ^{III}P i ^{IV}P do tworzenia kompleksów i soli z lantanowcami, które są niezbędne do zastosowań w diodach OLED i organicznych laserach, 5) możliwość wprowadzenia do (hetero)-aromatycznych cząsteczek zarówno elektrono-akceptora A_{Ar} , jak i elektrono-donora D_{Ar} , które działają razem z grupami zawierającymi fosfor o stopniowo rosnącym charakterze akceptorowym: $^{III}P(D_P) > ^{IV}P=X (A_P) (X = O, S) > ^{V}PR_3F_2 (A_P) > ^{IV}P^+ (A_P)$ i wpływają w ten sposób na właściwości.

Najważniejsze spodziewane efekty: Wyniki projektu będą miały znaczący wpływ na rozwój syntetycznych metod i metodologii w dziedzinie chemii organicznej, heteroatomowej, sonochemii i chemii materiałowej, dając dostęp do nowej reakcji w rodzinie reakcji hetero-F-C/B oraz do nowych klas P-podstawionych (hetero)acenów **1**. Pozytywna weryfikacja hipotez projektu może przynieść: a) potencjalne materiały organiczne o wysokiej stabilności termicznej, super fotostabilności i stabilności na fotoutlenianie, b) potencjalne materiały optyczne o wysokiej wydajności kwantowej i innych korzystnych właściwościach fotofizycznych, c) silny wpływ na sonochemię poprzez wykazanie, że reakcje homogeniczne i jonowe (S_EAr), których wg teorii nie można było przyspieszyć za pomocą ultradźwięków, w rzeczywistości mogą być znacząco przyspieszone z powodu tworzenia się nagich karbokationów w wyniku działania fali uderzeniowej.